OLIY TA‘LIM MUASSASALARIDA DINSHUNOSLIK FANINI O‘QITISHNING PEDAGOGIK VA IJTIMOIY AHAMIYATI

Ismoiljonova Madinabonu Muminjon qizi
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Sogukpinar Dilorom Alimovna
Ilmiy rahbar
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20153403

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta‘lim muassasalarida dinshunoslik fanini o‘qitishning pedagogik va ijtimoiy ahamiyati tahlil qilinadi. Globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan zamonaviy jamiyatda yoshlarning diniy savodxonligini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida tahliliy, qiyosiy va nazariy metodlardan foydalanildi. Maqolada dinshunoslik fanining talabalarda bag‘rikenglik, tolerantlik, tanqidiy fikrlash hamda ijtimoiy mas‘uliyatni shakllantirishdagi o‘rni yoritilgan. Shuningdek, pedagogik yo‘nalishdagi talabalar uchun ushbu fan kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim vosita ekani asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari dinshunoslik fanini o‘qitish talabalarning dunyoqarashini kengaytirishi, turli madaniyat va e‘tiqodlarga nisbatan hurmat ruhini shakllantirishi hamda destruktiv mafkuraviy ta‘sirlarning oldini olishda muhim omil bo‘lib xizmat qilishini ko‘rsatadi.
Kalit so‘zlar: dinshunoslik, pedagogika, oliy ta‘lim, diniy savodxonlik, bag‘rikenglik, tolerantlik, tanqidiy fikrlash, dunyoqarash, tarbiya.

Abstract. This article analyzes the pedagogical and social significance of teaching religious studies in higher education institutions. In the context of globalization and rapid development of information technologies, improving students’ religious literacy has become one of the important educational tasks. Analytical, comparative, and theoretical methods were used during the research process. The article highlights the role of religious studies in developing tolerance, critical thinking, and social responsibility among students. In addition, the importance of this subject in improving the professional competencies of future teachers is substantiated. The findings show that teaching religious studies broadens students’ worldview, promotes respect for different cultures and beliefs, and helps prevent destructive ideological influences.
Keywords: religious studies, pedagogy, higher education, religious literacy, tolerance, critical thinking, worldview, education.

Kirish. Hozirgi davrda yoshlarning ma‘naviy, madaniy va ijtimoiy savodxonligini rivojlantirish ta‘lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, oliy ta‘lim muassasalarida o‘qitiladigan fanlar talabalarning dunyoqarashi, fikrlashi va ijtimoiy pozitsiyasining shakllanishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Shu jihatdan dinshunoslik fani

talabalarda diniy savodxonlikni rivojlantirish, turli madaniyat va e‘tiqodlarga nisbatan hurmat munosabatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali turli diniy mazmundagi axborotlar keng tarqalmoqda. Biroq ushbu ma‘lumotlarning barchasi ham ilmiy asoslangan yoki ishonchli emas. Natijada ayrim yoshlar turli noto‘g‘ri qarashlar va destruktiv mafkuraviy ta‘sirlarga duch kelishi mumkin. Shu sababli dinshunoslik fanini ilmiy va pedagogik asosda o‘qitish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Pedagogik yo‘nalishdagi talabalar uchun ushbu fan alohida ahamiyatga ega. Chunki kelajakdagi pedagoglar turli dunyoqarashga ega bo‘lgan yoshlar bilan ishlaydi hamda ularning ma‘naviy va ijtimoiy tarbiyasida muhim rol o‘ynaydi. Shu bois dinshunoslik fanini o‘qitish pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi oliy ta‘lim muassasalarida dinshunoslik fanini o‘qitishning pedagogik va ijtimoiy ahamiyatini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili. Dinshunoslik fanining ta‘lim tizimidagi o‘rni ko‘plab tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilgan. Tadqiqotlarda ushbu fan yoshlarning ma‘naviy madaniyatini shakllantirish, diniy savodxonligini oshirish hamda tolerantlikni rivojlantirishdagi muhim omil sifatida baholanadi (Hasanboyev, 2017).

Shuningdek, dinshunoslik jamiyatdagi diniy va madaniy xilma-xillikni ilmiy asosda tushunishga yordam beruvchi fanlardan biri hisoblanadi.

Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, diniy savodxonlik yoshlarning turli axborotlarni tanqidiy tahlil qilishiga yordam beradi (Jo‘rayev, 2019). Bundan tashqari, dinshunoslik falsafa, tarix, sotsiologiya va madaniyatshunoslik kabi fanlar bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, talabalarning kompleks fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Mazkur tadqiqot jarayonida tahliliy, qiyosiy va nazariy metodlardan foydalanildi. Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, pedagogik tadqiqotlar hamda normativ-huquqiy manbalar o‘rganildi. Shuningdek, dinshunoslik fanining pedagogik yo‘nalishdagi talabalar dunyoqarashi, tolerantlik va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishdagi o‘rni tahlil qilindi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, dinshunoslik fanini o‘qitish talabalarning dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi. Ushbu fan orqali talabalar turli dinlarning kelib chiqishi, rivojlanish tarixi va jamiyatdagi o‘rni haqida ilmiy bilimlarga ega bo‘ladilar. Bu esa boshqa madaniyat va e‘tiqodlarga nisbatan hurmat ruhining shakllanishiga yordam beradi.

Dinshunoslik fanining muhim jihatlaridan biri bag‘rikenglik va tolerantlikni rivojlantirishdir. Ko‘p millatli va ko‘p madaniyatli jamiyatda insonlarning o‘zaro hurmat asosida yashashi muhim ijtimoiy omil hisoblanadi. Talabalar ushbu fan orqali diniy va madaniy xilma-xillikni ilmiy nuqtai nazardan tushunishni o‘rganadilar. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, dinshunoslik fanini o‘qitish jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish talabalarning mavzuga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Xususan, munozara, keys-stadi va taqdimot metodlari orqali talabalar turli diniy va madaniy qarashlarni tahlil qilish hamda mustaqil xulosa chiqarish ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar.

Shuningdek, ushbu fan talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Talabalar turli manbalarni tahlil qilish, ma‘lumotlarni solishtirish va ilmiy

asoslangan fikr bildirishga o‘rganadilar. Bu esa zamonaviy ta‘lim tizimida muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi.

Pedagogik yo‘nalishdagi talabalar uchun dinshunoslik fanining ahamiyati yanada yuqori hisoblanadi. Kelajakdagi pedagog nafaqat o‘z fanini mukammal bilishi, balki o‘quvchilarning ma‘naviy va ijtimoiy tarbiyasiga ham e‘tibor qaratishi lozim. Agar pedagog diniy va madaniy masalalarda yetarli bilimga ega bo‘lsa, u turli dunyoqarashdagi yoshlar bilan samarali muloqot olib borishi mumkin.

Globallashuv jarayonida yoshlarning axborot maydonida turli diniy mazmundagi ma‘lumotlarga duch kelishi dinshunoslik fanining dolzarbligini yanada oshirmoqda. Ilmiy asoslangan diniy savodxonlik esa talabalarda axborotni tanqidiy baholash kompetensiyasini rivojlantiradi hamda destruktiv mafkuraviy ta’sirlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, dinshunoslik fanini oliy ta‘lim muassasalarida o‘qitish muhim pedagogik va ijtimoiy ahamiyatga ega. Ushbu fan talabalar dunyoqarashini kengaytiradi, bag‘rikenglik va tolerantlikni rivojlantiradi hamda tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Ayniqsa, pedagogik yo‘nalishdagi talabalar uchun dinshunoslik fani kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, ilmiy asoslangan diniy savodxonlik yoshlarni turli destruktiv mafkuraviy ta‘sirlardan himoya qilishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Shu sababli oliy ta‘lim tizimida dinshunoslik fanini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida samarali o‘qitish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

References

1. Hasanboyev, J. (2017). Pedagogika nazariyasi. Toshkent: Fan.
2. Jo‘rayev, U. (2019). Dinshunoslikka kirish. Toshkent: O‘zbekiston.
3. Karimov, I. A. (2008). Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma‘naviyat.
4. Musurmonova, O. (2018). Yoshlar ma‘naviyati va tarbiyasi. Toshkent: O‘qituvchi.
5. O‘zbekiston Respublikasi. (2023). O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent.
6. Qodirov, M. (2020). Din va jamiyat munosabatlari. Toshkent: Sharq.